

22.5.2002

Opetusministeriö
Oulun yliopisto

OULUN YLIOPISTON TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2001

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa Oulun yliopiston tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2001 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus annetaan sekä opetusministeriölle että Oulun yliopistolle. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja Pekka Ihalainen, ja sitä on valvonut tarkastuspäällikkö Hannu Taunula.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti, ja se on kohdistunut Oulun yliopiston tilinpäätökseen, tilinpäättötietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskentatoimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

BUDJETOINTIMENETTELYT

Yliopistojen saamia lahjoitusvaroja ja sponsorituloja on aikaisempina vuosina käsitelty talousarviokirjanpidon tilillä 670 "Talousarvion ulkopuolinen rahoitus ja sillä rahoitetut menot". Tarkastusviraston näemyksen mukaan olisi yliopistojen sponsoritulot sekä yliopistojen vastuulla tapahtuvaan toimintaan saatujen lahjoitettujen varojen käyttö tullut budjetoida yliopistojen toimintamenomomentille. Opetusministeriö ei kuitenkaan esittänyt näitä eriä vuoden 2001 lisätalousarvioihin eikä myöskään vuoden 2002 talousarvioon. Valtiontabutta koskevien periaatteiden kannalta ei voida pitää asianmukaisena menettelyä, jossa yliopistojen toimintaan liittyviä säännönmukaisia tuloja ja menoja ei sisällytetä talousarvioon, vaan nettoutetaan budjetoimat-

tomina toimintamenomomentille tai käsitellään talousarvion ulkopuolisena rahoituksena.

Oulun yliopistolla oli tuotto- ja kululaskelmaan kirjattavaa, talousarviokirjanpidon tilillä 670 käsiteltyä, talousarvion ulkopuolista rahoitusta vuoden 2001 alussa 6,2 milj. markkaa. Vuoden 2001 aikana sitä kertyi lisää 7,4 milj. markkaa, käytettiin 8,3 milj. markkaa ja siirrettiin 5,3 milj. markkaa vuodelle 2002. Lisäksi toimintamenomomentille on vuonna 2001 kirjattu yhteensä 2,1 milj. markkaa tuloja ja niillä rahoitettuja menoja, joita ei ole sisällytetty talousarvioon.

Budjetointikäytäntöä on selkeytetty sisällyttämällä yliopistojen lahjoitusvarat ja sponsoritulot sekä niillä rahoitettavat menot vuoden 2002 lisätalousarvioesitykseen.

TILINPÄÄTÖS JA LASKENTATOIMI

Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot, laskelmien tarkastelu ja kirjanpito

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, ovatko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot olennaisilta osiltaan oikein laaditut. Kirjanpidon tarkastusta on kohdennettu riskianalyyysiin perustuen.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti lukuun ottamatta seuraavaa.

Yliopisto on tehnyt maksulliseen täydennyskoulutustoimintaan liittyviä aiheettomia tilinpäätöskirjauksia, mistä johtuen talousarviokirjanpidossa on aiheettomia tuloja noin 6 milj. markkaa ja vastaava määrä liikekirjanpidossa maksullisen toiminnan tuotoissa sekä siirtosäämisissä. Yliopiston tulee poistaa tileistä aiheettomat saamiset.

Sponsoritulojen sekä lahjoitusvarojen ja niillä rahoitettujen menojen käsittelyn vuoksi talousarvion toteutumalaskelmaan sisältyy 2,1 milj. markkaa tuloja ja menoja, joita ei ole sisällytetty talousarvioon.

Lisäksi talousarvion toteutumalaskelmaan sisältyy noin 68 000 markkaa euro- ja valuuttatilien korkotuloja, jotka yliopisto on talousarvion vastaisesti tulouttanut yliopistojen toimintamenomomentille. Yliopiston tulee tulouttaa edellä mainittuja korkotuloja vastaava määrä vuoden 2002 talousarviokirjanpidossa peruuttamalla kyseistä siir-

rettyä määrärahaa ja kirjaamalla vastaava määrä tuloksi tilille 12.39.10 Muut sekalaiset tulot.

Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitetyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Kirjanpidon tarkastuksen perusteella arvioituna voidaan kirjanpitoa pitää asianmukaisesti järjestettynä ja hoidettuna lukuun ottamatta edellä mainittuja tilinpäätösvirheisiin johtaneita puutteita.

Tuloksellisuuden kuvaus, maksullisen toiminnan kannattavuustiedot ja näiden perustana oleva laskentatoimi

Tuloksellisuuden kuvauksen taloudellisuus-, tuottavuus-, kustannus- ja suoritetietojen sekä kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa ja edellä mainittujen tietojen perustana olevaa laskentatointa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, sisältävätkö tuloksellisuuden kuvaus ja kustannusvastaavuuslaskelmat olennaisilta osin oikeat ja riittävät tiedot.

Tuloksellisuuden kuvauksen vaikuttavuustietojen osalta on arvioitu esitettyjen tietojen riittävyttä kokonaisuutena.

Tuloksellisuuden kuvauksessa esitetyt taloudellisuus-, tuottavuus-, kustannus- ja suoritetiedot sekä kustannusvastaavuuslaskelmissa esitetyt tiedot ovat riittäviä. Esitettyjä vaikuttavuustietoja voidaan kokonaisuutena pitää riittävinä.

Esitettyjen tulosaluekohtaisten kustannustietojen ja taloudellisuutta kuvaavien tunnuslukujen suhteen on syytä huomauttaa, että laskelmiin on sisällytetty pääomakustannusten sijasta käyttöomaisuuden hankintamenot. Laskentakäytännöllä ei ole vaikutusta koko yliopistoa koskeviin tulosaluekohtaisiin laskelmiin, koska mainitut erät eivät laskentavuonna poikenneet olennaisesti toisistaan. Opetusministeriö on ohjeistanut laskentakäytännön muutoksen siten, että poistot sisältyvät tulosaluekohtaisiin laskelmiin vuotta 2002 koskevasta raportoinnista alkaen. Laskelmiin tulisi lisäksi sisällyttää vaihto- ja käyttöomaisuuden korot. Esitettyjä taloudellisuus-, tuottavuus-, kustannus- ja suoritetietoja voidaan kuitenkin olennaisilta osin pitää luotettavina.

Liiketaloudellista maksullista toimintaa koskevan kustannusvastaavuuslaskelman esittämää kannattavuuskuvaa ei voida pitää luotettavana. Laskelmasta puuttuu täydennyskoulutustoiminnan kustannuk-

sia noin 3,5 milj. markkaa. Laskelmaan on sisällytetty poistojen ohella myös käyttöomaisuuden hankintamenoja yhteensä noin 3,7 milj. markkaa, jotka eivät ole varainhoitovuoden kustannuksia. Lisäksi liiketaloudellisen maksullisen toiminnan kannattavuuskuvan luotettavuutta heikentää se, että laskelmaan sisältyy noin 6 milj. markkaa aiheettomasti kirjattuja tuottoja.

Laskelman luotettavuutta heikentää yleisesti myös se, että laskelmaan ei ole sisällytetty kattavasti kustannuksia siitä työpanoksesta, jonka budjettivaroin palkattu henkilöstö käyttää maksulliseen palvelutoimintaan. Työpanos tulisi selvittää työaikakirjanpidolla.

Julkisoikeudellisia suoritteita koskevaa kustannusvastaavuuslaskelmaa voidaan pitää olennaisilta osin luotettavana.

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien perustana olevasta laskentatoimesta on todettava, että tietojen saattaminen riittävän luotettavaksi tilinpäätösinformaatioksi edellyttää laskelmien laadintatapojen, laskentaperiaatteiden ja raportointikäytännön kehittämistä.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyysissä ja tarkastettu laskentatoimen ja tilinpäätöksen tarkastuksen sekä hankintojen toimintoketjun tarkastuksen yhteydessä.

Tarkastuksen yhteydessä on tullut esiin hankintatoimen sisäisen valvonnan puutteita, joiden osalta yliopisto on ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin. Maksullisen toiminnan kirjanpidolliseen käsittelyyn ja vuosituloksen esittämiseen liittyviä puutteita on pidettävä myös sisäisen valvonnan puutteina.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta noin 6 milj. markan säännösten vastaisia tilinpäätöskirjauksia, talousarvioon sisällyttämättömien sponsoritulojen ja lahjoitusvarojen sekä niillä rahoitettujen menojen käsittelyä toimintamäärärahan yhteydessä, korkotulojen käsittelyä talousarvion vastaisesti sekä talousarvio-

lain 15 § 2 momentissa tarkoitettua maksullisen toiminnan kannattavuuden seuranta ja luotettavan vuosituloksen esittämistä.

ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTOLLE

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Oulun yliopiston tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 15.8.2002 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt maksullisen toiminnan kannattavuuden seurannan ja vuosituloksen esittämisen luotettavuuden suhteen sekä kertomuksessa edellytettyjen korjausmenettelyjen suhteen.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja

Pekka Ihalainen

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Opetusministeriön kansliapäällikkö
Oulun yliopiston rehtori
Oulun yliopiston hallituksen jäsenet
Valtiokonttori